

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 2, Temmuz/July 2025]

Serkan DERİN

<https://orcid.org/0000-0003-3740-6365>

Dr. Öğretim Üyesi

serkan.derin@cbu.edu.tr

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

<https://ror.org/053f2w588>

İlahiyat Fakültesi

İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü

Medhî'nin Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr Adlı Eserinin Yeni Bir Nüshası

A New Manuscript of Medhî's Shîr-i Dilîr bâ Mihr-i Münîr

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Date Received: 20.05.2025

Kabul Tarihi | Date Accepted: 07.07.2025

Yayın Tarihi | Date Published: 20.07.2025

Atıf | Citation

Derin, S. (2025). Medhî'nin Şîr-i Dilîr bâ Mihr-i Münîr Adlı Eserinin Yeni Bir Nüshası. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(2), 1319-1332. <https://doi.org/10.34083/akaded.1702594>

Derin, S. (2025). A New Manuscript of Medhî's Shîr-i Dilîr bâ Mihr-i Münîr. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(2), 1319-1332. <https://doi.org/10.34083/akaded.1702594>

Makale Bilgisi | Article Information

Değerlendirme Review Reports	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) Double-blind. (Two External Referees)
Etik Beyan Ethics Statement	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur Ethical principles were followed during the preparation of this study
Etik Kurul Belgesi Ethics Committee Approval	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir Article does not require an Ethics Committee Approval.
Etik Bildirim Complaints	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması Conflicts of Interest	Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler / The authors declare that they have no competing interests
Benzerlik Taraması Similarity Checks	Yapıldı Yes - iThenticate
Telif Hakkı ve Lisans Copyright & License	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International

© Serkan DERİN | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](#)

Öz

Makalede, 16. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden Derviş Hasan'ın, Medhî mahlasıyla kaleme aldığı *Şîr-i Dilîr bâ Mihr-i Münîr* adlı eserinin daha önce bilinmeyen bir nüshası tanıtılmaktadır. Hakkında sınırlı biyografik bilgi bulunan Medhî, III. Murad döneminde kıssahanlık yapmış, çeşitli Osmanlı padişahlarına şiirler sunmuş ve hem manzum hem mensur biçimde pek çok eser kaleme almıştır. *Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr*'in, Sultan III. Murad'a (salt. 1574-1595) takdim edilmek üzere yazıldığı kabul edilmektedir. Câbelisâ şahı Ekrem Şâh'ın oğlu Şîr-i Dilîr ile Câbelikâ şahı Şerif Hân'ın kızı Mihr-i Münîr arasındaki aşkı konu alan eser, manzum-mensur karışık olup olağanüstü unsurlar içeren bir aşk hikâyesidir. Eser cin, peri, ejderha, tılsım ve kanatlı at gibi motiflerle zenginleşmiş fantastik bir anlatıdır. Daha önce iki nüshası bilinen eserin, bu çalışmada Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi'nde Or. 604 numarada kayıtlı yeni bir nüshası tanıtılacaktır. Bu yeni nüsha, Medhî'nin edebî dünyasının daha sağlıklı değerlendirilmesine katkı sağlayacak önemli bir kaynak niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Medhî, Derviş Hasan, Mesnevi, Meddah, Yeni Nüsha, *Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr*

Abstract

This article presents a previously unknown copy of Şîr-i Dilîr bâ Mihr-i Münîr, written under the pseudonym Medhî by Dervîş Hasan, a classical Turkish poet of the 16th century. Medhî, about whom there is little biographical information, worked as a short story writer during the reign of Murad III, presented poems to various Ottoman sultans and wrote many works in both verse and prose. It is believed that Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr was written to be presented to Sultan Murad III (c. 1574-1595). The work is about the love between Şîr-i Dilîr, the son of Ekrem Shâh, the Shah of Câbelisâ, and Mihr-i Münîr, the daughter of Şerîf Khan, the Shah of Câbelikâ, is a love story in verse and prose and contains extraordinary elements. The work is a fantastic narrative enriched with motifs such as jinns, fairies, dragons, talismans and winged horses. Two copies of the work were previously known, and in this study, we present a new copy of the work in the Cambridge University Library, Or. 604. This new copy is an important source that will contribute to a more accurate assessment of Medhî's literary world.

Keywords: Classical Turkish Literature, Medhî, Dervish Hasan, mathnawi, story-teller, new manuscript, *Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr*

Giriş

Klasik Türk edebiyatında Medhî mahlasını kullanan pek çok şair bulunmaktadır.¹ Yeni bir nüshasını tanıtacağımız eserin müellifi Medhî ise 16. yüzyıl şairlerinden olup asıl adı Derviş Hasan'dır. Derviş Hasan Medhî hakkında çok fazla bilgi bulunmamakta, tezkirelerden oldukça sınırlı bilgiye ulaşılmaktadır. Tam olarak ne zaman doğduğu ve öldüğü bilinmeyen şairin 16. yüzyılın ilk yarısından 17. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna kadar yaşadığı tahmin edilmektedir. III. Murad (salt. 1574-1595), III. Mehmed (salt. 1595-1603), I. Ahmed (salt. 1603-1617) ve II. Osman'a (salt. 1618-1622) şiirler sunmuştur. Medhî'nin *Divan*'ını tez olarak hazırlayan Nezihe Seyhan (2000, s. 8) Medhî'nin Kanûnî Sultan Süleyman devrinde dünyaya gelmiş olması, II. Osman döneminde de ömrünün sonlarına yaklaşmış olması gerektiğini söyler. Yazar III. Murad zamanında kıssahanlık yapmış ve sultana da pek çok kaside sunmuştur.²

Fuad Köprülü, şahsi kütüphanesindeki Nâtîkî Divanı içindeki bir mecmuada yer alan "Sûret-i Nâme-i Fâtihî Efendi"de; "Aceb Derviş Hasan yârâna yine kıssa okur mı / Dilîrâne senâ eyler mi rûh-ı Şîr-i Merdân'a" beytinden yola çıkarak Medhî'nin dönemin meşhur kıssahanlarından biri olduğunu yazmaktadır (Köprülü, 2004, s. 341). Bu beyitteki *şîr* ve *dilîr* kelimelerinin incelediğimiz eserin ismine işaret ettiği de söylenebilir. Benzer şekilde Nihad Sami Banarlı da III. Murad'ın sarayında bulunan kıssahanları anlatırken Derviş Hasan'dan da bahsetmektedir. Derviş Hasan'ın Mehdî mahlasını kullandığını söylemektedir (Banarlı, 2016, ss. 633-634).

Hasan Medhî'nin manzum ve mensur olarak kaleme aldığı pek çok eser bulunmaktadır. Bu eserlerden bazıları günümüze ulaşmamıştır. Şairin günümüze ulaşmayan eserleri *Edîb-nâme*, *Süleymân-nâme-i Kebîr*, *Me'âricü'n-nübüvve*, *Hikâyet-i Âl-i Selçuk*, *Hikâyet-i Âl-i Sâmân*, *Hikâyet-i Âl-i Büyâ*, *Tevârih-i Âl-i 'Osmân*, *Sehlân bin Şîr* ve *Sultân Mahmûd Birle Bir Bengînün Ba'zı Letâyîfî* adlı eserlerdir. *Divan*, *Hikâye-i Rıdvân Şâh*, *Menâkıb-ı Derviş Hâkî*, *Hikâye-i Ebû Alî Sînâ ve Ebu'l-Hâris/Esrâr-ı Hikmet*, *Kıssa-i Nev-bâve*, *Terceme-i Şeh-nâme-i Firdevsî* ve *Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr* adlı eserleri ise günümüze ulaşmış ve çalışılmış eserlerdir (Koçak Akarvardar, 2023, ss. 24-38).

Şîr-i Dilîr bâ Mihr-i Münîr'in Cambridge Nüshası

Şîr-i Dilîr bâ-Mihr-i Münîr'in, Sultan III. Murad'a (s. 1574-1595) takdim edilmek üzere yazıldığı kabul edilmektedir. Câbelisâ şahı Ekrem Şâh'ın oğlu Şîr-i Dilîr ile Câbelikâ şahı Şerif Hân'ın kızı Mihr-i Münîr arasındaki aşkı konu alan eser manzum-mensur karışık olup peri, peri padişahının kızı, cinnî, ateş saçan ejder, ateş kalesi, tılsım, kanatlı at gibi olağanüstü unsurlar barındırmaktadır (Çakır; Çakır & Koncu, 2010, s. 36; Koçak Akarvardar, 2023, s. 36).

Eser daha önce Müjgân Çakır ve Hanife Koncu tarafından yayıma hazırlanmıştır. Yapılan bu neşirde Medhî'nin bu metninin Nuruosmaniye Kütüphanesi nu. 3764 ve Konya Bölge

¹ Bu konuda bir çalışma için bk. (Ambros, 1987).

² Medhî'nin özellikle III. Murad dönemi eser ve faaliyetleri için bk. (Öztürk, 2024, ss. 160-162, 303, 307, 395, 404, 405)

Yazma Eserler Kütüphanesi (Burdur İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu) nu. 15 Hk 659'da olmak üzere iki nüshasının varlığı ortaya konmuş, bu iki nüshanın birbirlerinden büyük oranda farklı olduğu için edisyon kritik yapma yoluna gidilmediği belirtilmiştir (Çakır & Koncu, 2010, s. 11).³ Bu yazıda bahsi geçen eserin çalışmamız esnasında Cambridge Üniversitesi Kütüphanesinde Or. 604 numarada kayıtlı tarafımızca bulunan yeni bir nüshası tanıtılacaktır.

Bahsi geçen yazma incelendiğinde 20.4x14 cm boyutlarına sahip kitabın vişne çürüğü deri bir cildinin olduğu görülmektedir. Ön ve arka kapakta yıldız kullanılmadan hazırlanmış, kabartma hâlinde oval bir soğuk şemse yer almaktadır. Kenarlardaki cetveller de kabartma hâlinde göze çarpmaktadır. Su lekeleri bulunan metnin yer yer tamir gördüğü de anlaşılmaktadır.

1a sayfasında iki temellük kaydı göze çarpmaktadır. Bunlardan başı kesilmiş olanı “.... el-fakîr Hâmid el-Hüseynî ‘affe ‘anhu” diğeri ise “İstaşhabe Muḥammed Es’adü’l-fakîr ‘affe ‘anhu” şeklindedir. Cildin içinde sadece Medhî’nin eseri yer almakta, metin 1b’de başlayıp 87a’da sona ermektedir. Eserin başı ve sonu şu şekildedir:

Baş: Ḥudâ birdür dilâ evvel ü âḥîr
 Nazîr olmaz aña zâhir ü bâhir

Son: Bâkî degül kimseye dâr u cihân
 Bâkî yine oldurur ey ḥurde-dân

Ḳâri’in ve kâtibîn ve sâmi’in

Raḥmetullâhi ‘aleyhim

ecma’in

21 Safer sene 1101/ 4 Aralık 1689

Bâkî

Temmet şod [?]

Yazmada ilk sayfa hariç her sayfada yirmi bir satır vardır. Serlevha ve cetvel bulunmamaktadır. Tâkibesi mevcut olan yazmada eserin başlıkları sûrh mürekkep ile yazılmıştır. Bunun dışında metin içinde beyit, mesnevi, rubai gibi nazım parçalarından önce de yine sûrh mürekkeple nazım şeklinin adı belirtilmiştir. Yine el yazmasında hareke kullanıldığı da göze çarpmaktadır. Eserde derkenarlar genel olarak boş bırakılmıştır. 10a,

³ Buradan itibaren Nuruosmaniye Kütüphanesi nüshası N, Konya Bölge Eserler Kütüphanesi nüshası B, Cambridge nüshası C olarak anılacaktır.

15b, 21b, 24a, 45b sayfalarında boş bırakılan yerlere “Maḥall-i resm” ifadesinin yazılmış olması metne minyatür ilave edilme maksadının olduğu ihtimalini göstermektedir.

C nüshasının ünvan sayfasında sürh mürekkeple başlık olarak “Kitâb-ı Şîr-i Dilîr ve Mihr-i Münîr, Li-Bâkî-i Burûsevî” yazmaktadır. Hemen altında siyah mürekkep ile “Bâ-ḥaṭṭ-ı mü’ellif” yazısı başka biri tarafından ilave edilmiştir. Onun da altında yine sürh mürekkep ile “Bâkî nâm-ı nâmî ve ism-i girāmîleri ‘Abdûlbâkî olmağla bu maḥlaşî ihtiyâra cesâret ve ‘âlem-i fânîde bunuñla şöḥret bulmuşdur. Fi’l-aşl Burûsalıdır. ‘Aşruñ şu ‘arâsındandır.

‘Âlem-i fânîde ancak ma‘rifet bâkî imiş

Bâkiyâ bâkî degülsin gel beḳâyâ ṭâlib ol

beyti cümle-i eş‘ârındandır. Ez-tezkire-i Sâlim” yazmaktadır. Metnin sol tarafına siyah mürekkep ile yine başka biri tarafından 1122 (M. 1710/1711) tarihi eklenmiştir. Eser yukarıda 1a sayfasında verilen bu bilgiler sebebiyle katalog kaydında Bursalı Bâkî’ye ait gösterilmiştir (Browne, 1922, s. 168). Yukarıdaki parça küçük farklarla, beyit ise aynı şekilde Salim Efendi’nin *Tezkiretü’ş-Şu‘arâ*’sında da yer almaktadır (Salim Efendi, 2005, s. 235). *Safayî Tezkiresi*’nde de Bâkî’nin hayatı hakkında kısa bilgi verilmiş ancak şiirlerinden örnek verilmemiştir. Bâkî için “bir kâmil-i devrânun oğludur” şeklinde bir ibare geçmektedir. Ayrıca kendisinin de yine sufi-meşreb bir kişi olduğu belirtilir (Aksoyak, 2015; Üzer Altuner, 1989, s. 102).

Çakır ve Koncu tarafından yayımlanan kitapta eserin yazarının kataloglarda belirtilmediği, ancak N nüshasında beş yerde müellifin mahlasının Medhî olarak yazıldığı belirtilmektedir. Bu beyitler şu şekildedir:

Hezârân şükr Medhî ol Ḥudâ’ya

Bizi ümmet yaratdı Muşṭafâ’ya

....

Nice yazmış bunı Medhî-i ‘âkı

Nice nakl eylemiş üstâd-ı nâkı

....

Ben ol Medhî-i üstâdam suḥan-sâz

Nedîm-i nûkte-dân u kışsa-perdâz

...

Medhî-i bîmâr-ı gamuñ ḥâṭırın

Yaḥşî iken ḥayli yaman eyledün

...

Devrân beni şu deñlü zebûn itdi Medḥiyâ

Şimdi dimez ki hâsta gönül ben fulân idüm (Çakır & Koncu, 2010, s. 13)

Yukarıda verilen beyitler dışında Medhî *Kıssa-i Nevbâve* adlı eserinin girişinde de eserleri arasında *Şîr-i Dilîr* hikâyesini saymaktadır (Rieu, 1888, s. 42). Dolayısıyla eserin Medhî'ye aidiyeti tartışma konusu değildir. Eserin müellifini işaret ettiği ileri sürülen “Hezârân şûkr Medhî ol Hudâ'ya / Bizi ümmet yarattı Muştafâ'ya” şeklindeki beyit C nüshasında yazılırken “medhî” kelimesi “medh” şeklinde yazılmıştır: “Hezârân şûkr medh ol Hudâ'ya / Bizi ümmet yarattı Muştafâ'ya”.⁴

B ve N nüshalarında “Nice yazmış bunu Medhî-i ‘âkıl / Nice nakl eylemiş üstâd-ı nâkıl” şeklindeki beyit C nüshasında “Nice yazmış bunu Medhî du‘â kıl / Nice nakl eylemiş üstâd-ı nâkıl” (C/yl. 8a) şeklindedir. Bununla birlikte “medhî” kelimesinde bir hareke hatası var gibi durmaktadır.⁵ Yine B ve N nüshalarında “Ben ol Medhî-i üstâdam suhan-sâz” (C/yl. 6a) şeklindeki mısra C nüshasında “Ben ol Medhî-i bî-üstâdam suhan-sâz” (C/yl. 8a) şeklindedir. Buradaki Medhî'nin yazımındaki hareketler bir önceki mısraya göre doğrudur.⁶

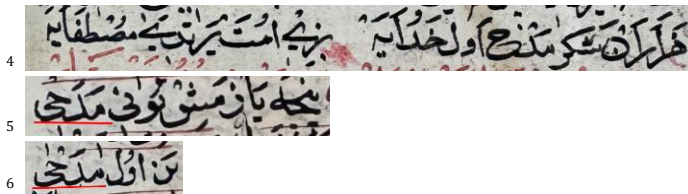
Nüshanın kim tarafından, ne zaman kaleme alındığı hakkında kesin bir şey söyleme imkânı yoktur. Eserin başında “Bâ-ḥaṭṭ-ı mü‘ellif” ibaresi yer alsa da eserin doğrudan Medhî'nin elinden çıktığına dair bir bilgi yoktur. Eserdeki yazı ile “Bâ-ḥaṭṭ-ı mü‘ellif”in yazısı da birbirine benzememektedir. Dolayısıyla bu ibare sonradan eklenmiş olmalıdır. Yukarıda belirtilmiş olan 1122 tarihinde kullanılan yazı stili ile mezkûr ibare birbirine benzemektedir. Dolayısıyla ikisinin de sonradan eklendiğini söylemek mümkündür.

Eserin 86a sayfasında ilginç bir bölüm vardır. Bu kısım diğer nüshalarda yoktur. Burada müellif veya müstensih, bu eserin kendisine ait olmadığı yolunda başka birinin ağzından dedikoduların yayıldığını, ancak eserin orijinal olarak kendisine ait olduğunu söyler:

İmdi bu kitâbuñ târîhine bir sebep-i ‘uzmâ vâkî’ olmuşdur ve ol zamân kim bu kitâba ibtidâ’ başladum pes gürûh-ı ḥüssâddan bir aḥmaḳ hebenneḳa bu faḳîr ü ḥaḳîre dâ’im ḡâyibâne daḥl idüp dirmiş ki bu kitâb içinde derc olan eş‘âr bunuñ degüldür. Zîrâ ki bunda eyü sözler vardur diyüp her yırde cevâb idermiş. Bize daḥı andan her ne söz ki şâdir olur gelürlerdi ḥaber virürlerdi. Ben daḥı anı güşuma ḳoymazdum. Ammâ ol zâlim şol ṭabâkaya vardı kim bize daḥı kinâye şeklinden söyler oldı. Nâḡâḥ bir gün ben daḥı bu ḳıṭ‘ay yazdum aña gönderdüm ol ḳıṭ‘a budur. Ḳıṭ‘a

Benüm şî‘rûme anlar kim inanmaz

[86b] Olur bir mışra‘ ile imtiḥânı

Ġazel olsa bu mıŖra‘ ol baĖirden
Gidiser anlaruñ ẓann u gümānı

Yine ‘inādından dönmedi. İkinci ... beyt-i renginden⁷ bir kıt‘a dağı gönderdüm.

Şol ki benüm Ŗi‘rûme münker gelür
SiĖr-i Ėelāl eylesem inkār ider

Lafz-ı Ŗi‘r nidüğini bilemeyüp
Kendüsi ol cehlini izĖâr ider

NeŖr. Bu kıt‘a didüğinden Ŗoñra ağızını yumdı. Ben ammā kitābuñ târîğhini ol aĖmaĖuñ düŖnāmıyla tamām kıldum târîğ budur. Kıt‘a

‘Adümü sevmezem it gibi dā‘ım
Aña hep sözlerüm tevbiĖ olupdur

Elifle Ėarf-i Ėaynuñ nokţasın gör
O kelbüñ gözlerine miĖ olupdur
Şorarsa târîĖin diñ bu kitābuñ
Elif-ile Ėayn aña târîĖ olupdur

Bize göre müstensih, eserin tarihinin verildiğı mısradan hemen sonra bir hatime bölümü eklemiştir. Bu hatime bölümünün sonuna da 1102 (1689-1690) tarihini yazmıştır. Bu hatimenin son iki mısrası “Bâķi degilsin dâr u cihân / Bâķi yine oldur ey Ėurde-dân” şeklinde olduğı ve eserin en altında *bâķi* kelimesi geçtiğı için eser Bâķi isimli birine ait sanılmış olmalıdır. Böylece ünvan sayfasına eserin Bursalı Bâķi’ye ait olduğı yazılmıştır. Oysa N nüshası da “Bâķi ve’s-selām ‘alâ meni’t-Ėebe el-Ėudā” (Çakır & Koncu, 2010, s. 129) şeklinde bitmektedir.

Tarih konusunda da benzer bir tablo vardır. Eserin farklı yerlerinde birbirinden farklı tarihlerin yazıldığı görölmektedir. Mevcut durumda elimizde üç adet tarih vardır. Bunlar; ünvan sayfasındaki sonradan eklenmiş 1122 (1710-1711), eserin sonundaki 1102⁸ (1689-1690) ve yine eserin hatime kısmındaki “Şorarsa târîğin diñ bu kitābuñ / Elifle Ėayn aña

7

8

tārīh olupdur” beytinin işaret ettiği tarihtir. İkinci mısra da *elif* ile *gayn* zikredilmektedir. Ebced hesabında *gayn* 1000, *elif* de 1 olduğu için ikinci mısra 1001 (1592/1593) tarihini vermektedir.

Çakır ve Koncu tarafından yayımlanan eserin girişinde, 2a’da Sultan Murad’ın övülmesinden hareketle Medhî’nin eserinin Sultan III. Murad (salt. 1574-1594) zamanında yazıldığı iddia edilmektedir. C nüshasında da “Der medh-i hâzret-i Sultân Murâd” başlığı bulunmaktadır. Ancak metnin devamında “Sultân Murâd Hân b. Aḥmed Hân” yazmaktadır.⁹ Bu durumda eser ilk defa Sultan III. Murad (salt. 1574-1595) devrinde Medhî tarafından yazılmış, daha sonra 1689/1690 yıllarında istinsah edilirken Sultan Murad ibaresinin III. Murad yerine IV. Murad’a (salt. 1623-1640) işaret ettiği düşünülmüş olmalıdır. Zira IV. Murad I. Ahmed’in oğludur. Bunun için de ibare “Sultân Murâd Hân b. Aḥmed Hân” şeklinde yazılmış olmalıdır.

Eserin diğer hususiyetleri şöyledir: N nüshasında *sebeb-i telif* kısmı bir başlık ile belirtilirken C nüshası 2b’de sürh mürekkep ile “İbtidâ-i kışşa-i ğaribe ve hikâyet-i şerîr-i ‘acibe” şeklinde bir başlık bulunur. Bu başlıktan sonra hikâye kahramanlarını tanıttıcı tarzda bir sayfalık metin vardır. 3a’da “Hikâyet-i Şîr -i dilîr ve rivâyet-i Mihr-i münîr” “Faşl-ı meşnevi” şeklinde bir başlık ile hikâye başlar. Bunlardan başka dört yerde sürh mürekkepli başlık kullanılmıştır. Bunlar Der medh-i hâzret-i sultân Murâd (yk. 2a); İbtidâ-i kışşa-i ğaribe ve hikâyet-i şerîr-i ‘acibe (yk. 2b); hikâyet-i feribe câzû (yk. 16a); hikâyet-i Şîr-i dilîr ba’de rivâyet-i Mihr-i münîr (yk. 26a)’dır.

C nüshası B nüshası ile şekil olarak benzerlikler göstermektedir. Örneğin basılı esere kaynaklık eden N nüshasında şiirlerin veya şiir sonrasındaki nesirlerin başında herhangi bir ibare bulunmazken B ve C nüshalarında “maṭla’, neşîr, meşnevi” gibi ibareler yer almaktadır. Bununla birlikte metin olarak C nüshası her iki nüshadan da farklılıklar gösterir. Bazı yerlerde B ve N nüshalarında olmayan şiir parçaları da vardır. Kimi yerlerdeyse eklemeler yapılmıştır. Örneğin diğer iki nüshada yer almayan ikinci beyit (1b) şu şekildedir:

Ṭokuz kât çarḥı var iden oldur

Yedi iklimi hem var iden oldur

Başka bir örnek vermek gerekirse; C nüshasının “Na’t” kısmında diğer ikisi nüshadan farklı olarak sürh mürekkeple yazılan mensur bir kısım ile giriş yapıldığı görülür:

Ta’rif-i hâzret-i risâlet-şi’âr ve tavşîf-i nübüvvet-dişâr

‘Aleyhi ve ‘alâ ‘âlihi’l-izhâr ve şaḥbihi’l-aḥyâr şalavâtü’llâhi’l-Meliki’l-cebbâr

Bir başka farklılık da eserdeki yer isimlerinde görülür. B ve N nüshalarında hikâyede Cabelika ve Cabelisa olmak üzere iki yer vardır. Bu nüshalarda anlatı Cabelisa’daki Ekrem

Şah ile başlarken C nüshası Cabelika'daki Ekrem Şah'ın tanıtılması ile başlar. Bunlardan başka hikâyede de farklılıklar görülür ancak nüshalardaki bu farklılıkların tam olarak ortaya konulabilmesi için üç metnin de neşredilmesine ihtiyaç vardır. Hanife Koncu ve Müjgân Çakır'ın da belirttiği gibi eserlerin tenkitli neşir olarak basılması pek mümkün görülmemektedir. Çünkü bazı yerlerde benzerlikler görülse de çoğu yerde oldukça büyük farkların olduğu görülmektedir. Çünkü metinlerin arasında büyük farklar vardır. Aşağıda örnek olması açısından küçük bir kısım verilmiştir.¹⁰

N5a	K4b
öpdi. Elin eline alup derûn-ı sarâyâ girdiler. Geçüp nişîmenlerinde karar itdiler. Andan gördükleri vâkı'ayı biri birlerine hikâyet kıldılar. İkisi şâd u hürrem oldılar. Ol gice ittîfâkla ibâdet idüp Hak Te'âlâ'ya 'azîm tazarru' itdükden sonra câme-h'âba girdiler. Tekâzâ-yı beşeriyetle ol gice mücâma'a kıldılar. Emr-i Hağ'la ol gice er bilinden ana rahmine bir veled-i pâkîze-hîşâl düşdi. Bunun üzerine bir nice zamân mürûr eyledi. Gün günden bânûnun hamli zâhir olmağa başladı. Kaçan ki tokuz ay ve on gün tamâm oldu, 'adem şahrâsından bu fenâ dârına bir gevher-i tâbende-ahter zâhir olup kadem başdı. El-hağ ol ma'sûmda bir tâb u tarâvet ve bir hûsn ü melâhat müşâhede itdiler ki gözler görmüş değüldür. Fi'l-hâl şeh-zâdenüñ kudümü haberin şâha ırgürdiler. Şâh bu haber-i meserret-eşerden şâdân u handân oldu. Ol-kadar kûl ve câriye âzâd kıldı kim 'adedin Allâh bilür. Bî-hadd u bî-nihâye kurbânlar kıldı.	öpdi. Elin eline aldı, derûn-ı sarâyâ girdiler. Gördükleri vâkı'ayı biri birlerine hikâyet kıldılar. İkisi şâd u hürrem oldılar. Ol gice 'ibâdete tûrdılar. Namâz u niyâz itdükden sonra câme-h'âba girdiler. Derûnlarından tekâza zühûr eyledi. (K5a) Ol gice ki mücâma'a kıldılar. Hağ Te'âlâ er bilinden ana rahmine bir veled-i pâkîze-hîşâl ve melek-cemâl düşdi. Bunun üzerine bir nice zamân mürûr eyledi. Gün günden bânû-yı cihânun hamli zâhir olmağa başladı. Dokuz ay on gün tamâm oldu. 'Adem şahrâsından bu fenâ dârına oğul getürdiler. Nice oğul, çarh devr itmege başlayaldan beri böyle oğul bir pâdişâha müyesser olmadı. Şâh-zâdenüñ kudümü haberin şâha ırgürdiler. Kaçan kim şâh bu haber-i meserret-eşeri gûş eyledi, deryâ-yı sürûr derûn-ı pâkinde cûş u hürûş eyledi. Ol anda gulâmân-ı bisyâr u kenîzekân-ı bî-şumâr i'tâk kılup bî-nihâye kurbânlar kıldı.
(C6b) (...) öpdi. El-kışsa tamâm iki hasret birbiriyle kavışup şarışdılar ve dahı hâli hâtîr şoruşdılar. Yine 'akabince cânibînden 'ibâdete meşgûl olup tamâm ikisi de derûn-ı dilden tazarru' niyâzı ile yüzlerin hâke sürüp dergâh-ı Hağ'dan bir oğul istid'â itdiler. Hemân-ki du'â tamâm oldu hemân derûnlarından bir tekâza zühûr itdi. Ol sebebdan câme-h'âba girdiler mücâma'at ki vâkı' olduğda hemân ol Zât-ı Bî-çün'dan istid'â kıldukları murâda vâsıl olup ol gice ana rahmine bir veled düşdi nice veled ki tâ rûz-ı kıyâmete dek bunun evşâfı dillerde dâsîtan ve kitâblarda 'ayân u beyân olundu. Bunun üzerine nice zamân mürûr itdi günden güne nigârûn hamli dahı zâhir oldu bundan sonra tokuz ay on gün tamâm oldu. Bânû-yı cihân 'âlem-i fenâyâ bir oğul getürdi nice oğul çarh-ı gaddâr devr itmege başlayaldan beri böyle oğul bir pâdişâha müyesser olmadı bunun kudümini şâha müjde kıldılar şâha bunun kudümü haberi	

¹⁰ Örnek parçadaki N ve K kısımları Çakır ve Koncu'nun kitabından (2010, s. 39-40) alınmıştır.

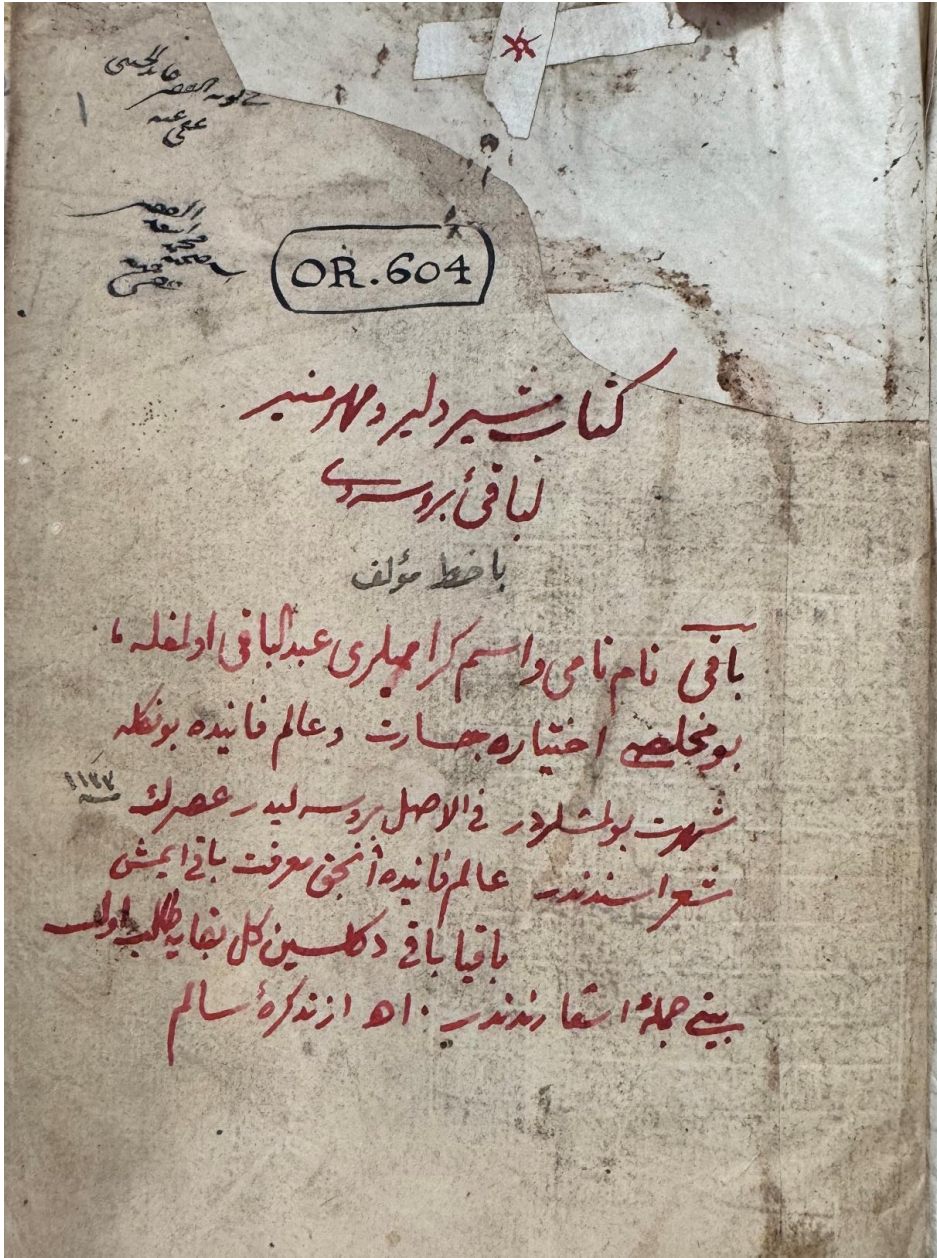
vâşıl olduğda hemân dem şâh Ėulâmân-ı bisyâr u kenîzekân-ı bî-şûmâr i'tâķ Ėılup bî-nihâye Ėurbânlar Ėıldılar.

Sonuç

Bu Ėalıřma ile *Şîr-i Dilîr bâ-Mîhr-i Münîr* adlı bir mesnevînin bir nüshası daha ilim âlemine tanıtılmıştır. Bu yeni nüshanın orijinal eserden Ėok uzun bir süre sonra istinsah edildiği, sonrasında bir başkası tarafından bu kopyanın orijinal eser zannedilerek müstensihe atfedildiği düşünölebilir. Her ne kadar yer yer Medhî'nin ismi kullanılmışsa da esere ilaveler yapıldığı anlaşılmaktadır. Metnin bu nüshasını yazan kişinin eserle ilgili hırsızlık ithamıyla karşı karşıya olduğu görölmektedir. Dolayısıyla bu üç ayrı nüshanın ayrıntısıyla incelenmeye muhtağ olduğu görölmektedir.

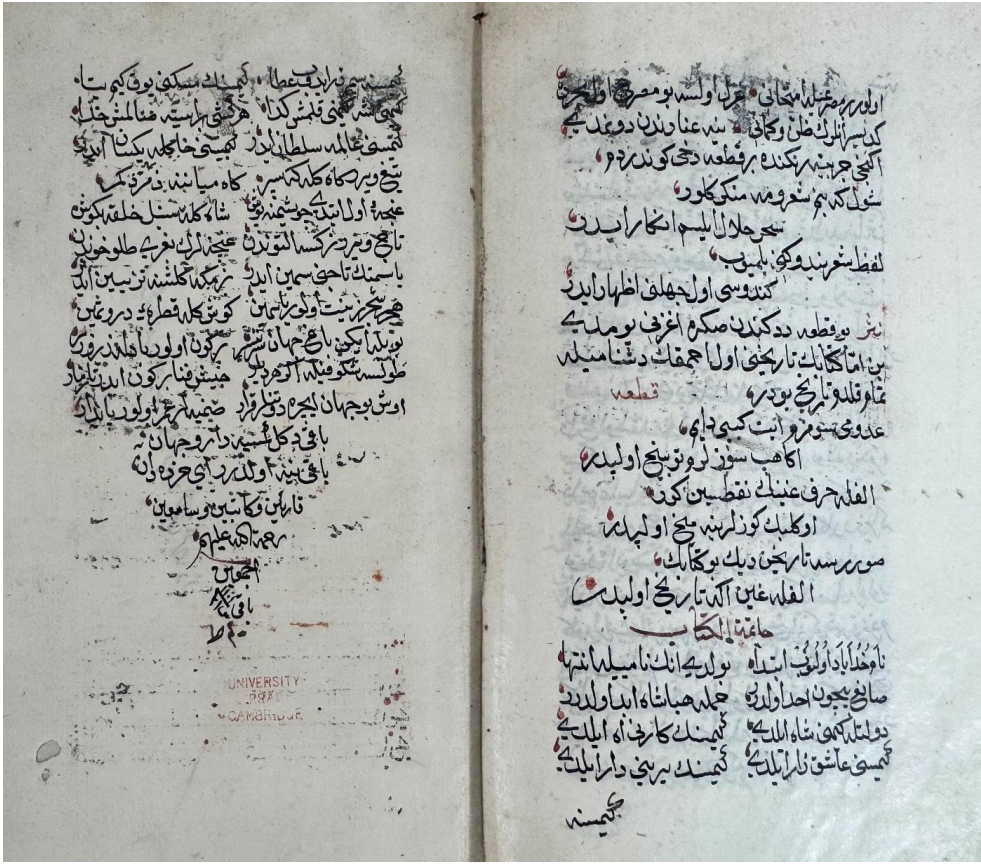
Resim 1- Yazmanın ön ve arka kapakları

Resim 2-Eserin ünvan sayfası

Resim 3- Eserin ilk sayfası

Resim 4- Eserin hatime kısmı ve son sayfası

Kaynaklar | References

- Aksoyak, İ.H. (2015). Bâkî, Dervîş Abdülbâkî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.
- Ambros, E. G. (1987). So Many Medhîs. Bacqué-Grammont, J. L., vd. (Ed.) in *Türkische Miszellen Robert Anhegger Festschrift* (pp. 25-33). Editions Divit Press.
- Banarlı, N. S. (2016). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi-I*. MEB Yayınları. <https://oygm.meb.gov.tr/kitap/kitap/23/index.html>
- Browne, E. G. (1922). *A Supplementary Hand-list of the Muḥammadan Manuscripts Including All Those Written in the Arabic Character*. Cambridge University Press.
- Çakır, M. Şîr-i Dilîr Bâ-Mîhr-i Münîr (Medhî, Dervîş Hasan, Meddâh Medhî). *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*.
- Çakır, M. & Koncu, H. (2010). XVI. Yüzyıldan Bir Aşk Hikayesi -Medhî'nin Şîr-i Dilîr bâ-Mîhr-i Münîr-i-. Kesit Yayınları.
- Koçak Akarvardar, Z. S. (2023). *Medhî'nin Terceme-i Şeh-nâme-i Firdevsî Adlı Eseri: II. Cildinin Çeviriyazımı ve Çeviri Eleştirisi*. [Doktora Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. İstanbul.
- Köprülü, M. F. (2004). Meddahlar. *Edebiyat Araştırmaları-I*. Akçağ Yayınları.
- Öztürk, U. (2024). *Osmanlı Dünyasında Himaye İlişkileri ve Yazılı Kültür -Sultan III. Murad Devri (1574-1595)-*. Dergah Yayınları.
- Rieu, C. (1888). *Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum*. British Museum Publication.
- Salim Efendi. (2005). *Tezkiretü'ş-Şuara*. A. İnce (Ed.). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Seyhan, N. (2000). *Medhî Divanı (İnceleme Transkripsiyonlu Metin)*. [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. İstanbul.
- Üzer Altuner, N. (1989). *Safai ve Tezkiresi (İnceleme-Metin-İndeks)*. [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi]. İstanbul.